

31.3.2021

Valtiovarainministeriölle

Valtion kiinteistöstrategian linjaukset

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston periaatepäätökseksi koskien valtion kiinteistöstrategiaa 2030. Kuten luonnoksessa on todettu, kiinteistöstrategiaa ja toimitilastrategiaa on tarvittaessa arvioitava yhtenäisenä kokonaisuutena. Tuomioistuinviraston tässä lausunnossa esille nostamat seikat liittyvät osittain ehkä enemmänkin toimitilastrategiaan, mutta koska kysymys on kokonaisuudesta, nämä keskeiset periaatteelliset näkökohdat on syytä tuoda esille myös tässä yhteydessä. Tuomioistuinvirasto on arvioinut kiinteistöstrategian linjauksia nimenomaan tuomioistuinten kannalta.

Tuomioistuimet poikkeavat muista valtion viranomaisista merkittävästi perustuslailla vahvistetun riippumattoman asemansa vuoksi. Tuomioistuinten riippumattomuus on oikeusvaltion tärkein ja keskeisin elementti sekä oikeusturvan viimekätinen tae. Myös Tuomioistuinviraston perustamisen keskeisenä perusteena on ollut tuomioistuinten rakenteellisen riippumattomuuden vahvistaminen.

Riippumattomien tuomioistuinten häiriöttömän lainkäyttötoiminnan varmistaminen on tärkeä osa myös kiinteistöstrategiassa todettua yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta. Tästäkin näkökulmasta tarkasteltuna valtion kiinteistöstrategian tulee tukea perustuslain takaamaa tuomioistuinten riippumattomuutta. Kiinteistöstrategiasta ei saa aiheutua tuomioistuimille sellaisia toimitilaratkaisuja, jotka ovat ristiriidassa tuomioistuinten riippumattoman aseman kanssa. Kysymys ei ole pelkästään tosiasiallisesta riippumattomuudesta lainkäyttötoiminnan suhteen, vaan myös siitä, miltä tuomioistuimet näyttävät ulospäin kansalaisille. Tuomioistuinten käyttämien rakennusten ja toimitilojen tulee herättää kansalaisissa luottamusta tuomioistuinten riippumattomaan asemaan ja oikeusturvan toteutumiseen.

Tuomioistuinten riippumattoman aseman kannalta ei ole esimerkiksi mahdollista, että tuomioistuin toimisi yhteiskäyttöisissä tiloissa jonkin muun viranomaisen kanssa, joka saattaisi olla asianosaisena jossakin tuomioistuimessa käsiteltävässä asiassa. Tuomioistuinten häiriöttömän toiminnan takaaminen kaikissa olosuhteissa

on yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden kannalta keskeinen seikka ja tämän takaamiseksi myös kiinteistö- ja toimitilastrategioissa on otettava huomioon tuomioistuimissa tapahtuvan työn erityispiirteet. Etätyö ei ole tuomioistuintyössä mahdollista samassa laajuudessa kuin mahdollisesti monien muiden viranomaisten työssä. Tuomioistuinten henkilökunnan työ tapahtuu suurelta osin oikeudenkäynneissä, jotka edellyttävät läsnäoloa tuomioistuimen toimitiloissa. Tuomioistuimissa käsitellään jatkuvasti laajalti sellaisia ei-julkisia tai salaisia asiakirjoja, joita tuomioistuinten henkilökunnan ei voida edellyttää voivan turvallisesti käsittelevän etätyöolosuhteissa. Tuomioistuinten on kyettävä toimimaan turvallisesti kaikissa olosuhteissa, niiden henkilökunnan, oikeudenkäynnin asianosaisten sekä yleisön turvallisuutta ja terveyttä vaarantamatta. Esimerkiksi käsillä olevan koronapandemian aikana tuomioistuinten on kyettävä järjestämään turvallisesti oikeudenkäyntejä ja henkilökunnan on voitava työskennellä turvallisissa toimitiloissa.

Kuten edellä on todettu, kokonaisturvallisuuteen kuuluu keskeisenä osana riippumattomien tuomioistuinten häiriöttömän toiminnan varmistaminen. Kiinteistöstrategiassa korostettuun valtion kokonaisuuteen kuuluu kokonaisturvallisuuden lisäksi monia muitakin tekijöitä, jotka tulee kiinteistöstrategiaa toteutettaessa ottaa huomioon. Valtion kokonaisuuteen kuuluvien muiden seikkojen korostaminen ei kuitenkaan voi ohittaa tai vaarantaa perustuslaissa turvattuun tuomioistuinten riippumattomaan asemaan liittyviä näkökohtia, jotka tulee ottaa huomioon kiinteistö- ja toimitilastrategioissa sekä niitä toteutettaessa.

Ylijohtaja

Riku Jaakkola